

Nr 57.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken den 18 juli 1942 (nr 740), m. m.

Genom en den 11 mars 1947 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 188, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna, vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändring i rättegångsbalken den 18 juli 1942 (nr 740);
- 2) lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 20 december 1946 (nr 804) om införande av nya rättegångsbalken;
- 3) lag angående ändring i 14 kap. 26 § strafflagen och 6 § lagen den 18 juni 1937 (nr 461) om förvaring och internering i säkerhetsanstalt; samt
- 4) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 21 juni 1946 (nr 326) om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m.

Beträffande motiveringen till Kungl. Maj:ts förslag får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Utskottet.

De ändringar i nya rättegångsbalken, som föreslås i förevarande proposition, äro huvudsakligen föranledda av lagstiftning som tillkommit efter det balken antogs vid 1942 års riksdag. I viss mån ha de också sin grund i organisatoriska förändringar som ansetts böra genomföras i samband med rättegångsbalkens ikraftträdande. Detta är sålunda fallet bland annat med de i propositionen föreslagna ändringarna i 7 kap. nya rättegångsbalken, vilka sammanhännga med den uppdelning av justitiekanslersämbetet, varom förslag framlagts i proposition nr 268 till innevarande riksdag. Enligt detta förslag, som tillstyrkts av sammansatt stats- och första lagutskott i utlåtande nr 3, skall största delen av justitiekanslerns åklagargöromål överföras på en ny myndighet, riksåklagaren. Denne skall vara högste allmän åklagare, medan justitiekanslern skall ha att i egenskap av särskild åklagare beivra vissa ämbetsbrott. På grund härav föreslås i nu förevarande proposition jämkningar i de lagrum i nya rättegångsbalken och andra lagar, som innehålla bestämmelser om justitiekanslern som allmän åklagare.

Mot de sålunda föreslagna ändringarna har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet har emellertid uppmärksammat att enligt förslaget benämningarna i nya rättegångsbalken på såväl den högste allmänne åklagaren, riksåklagaren, som de lägsta åklagarna, distriktsåklagarna, giva en direkt antydning om åklagarfunktionerna, medan däremot namnet på mellankategorien, landsfogde, närmast för tanken på administrativa uppgifter. Visserligen har landsfogden åtskilliga uppgifter av dylik art, men när ordet landsfogde nämnes i nya rättegångsbalken åsyftas nästan uteslutande landsfogden i hans egenskap av allmän åklagare. Det är vidare att märka, att när i 7 kap. nya rättegångsbalken talas om landsfogde avses därmed även förste stadsfiskalen i Stockholm. I 7 § nämnda kapitel föreskrives nämligen att vad i kapitlet är stadgat om landsfogde i fråga om Stockholm skall avse förste stadsfiskalen. Enligt åtskilliga lagrum utanför nya rättegångsbalken ha också vissa mera kvalificerade åklagaruppgifter tillagts dessa båda kategorier av åklagare, och detta har — i avsaknad av en sammanfattande benämning — måst uttryckas med att uppgiften i fråga skall tillkomma 'landsfogde och, i Stockholm, förste stadsfiskalen'. Med hänsyn till det nu anförda har utskottet funnit starka skäl tala för att i fråga om mellangruppen av allmänna åklagare, landsfogdar och förste stadsfiskalen i Stockholm, införa en gemensam benämning, som giver uttryck för att det är fråga om en åklagarbefattning. Utskottet har härvid stannat för statsåklagare, en benämning som föreslogs redan av processkommissionen och som ansluter sig till den i Danmark och Norge använda beteckningen, statsadvokat, liksom riksåklagare motsvarar riksadvokat. Införandet av benämningen statsåklagare föranleder redaktionella jämkningar i 7 kap. 1—5 §§. I 7 § i samma kapitel synes böra intagas en definition å vad som avses med statsåklagare.

I 8 § 1 mom. lagen den 17 oktober 1900 om straffregister angivas vilka myndigheter som äga rätt att erhålla fullständigt utdrag ur straffregistret. Bland dessa upptagas allmän åklagare samt riksdagens justitieombudsman och militieombudsman. Justitiekanslern, som för närvarande är allmän åklagare, nämnes däremot icke särskilt. Efter inrättandet av riksåklagarämbetet blir emellertid justitiekanslern — i likhet med riksdagens ombudsmän — särskild åklagare (jfr nya RB 7 kap. 8 §). För att han, i de mål där han för talan, skall kunna erhålla straffregisterutdrag fordras därför stadgande här om i lagen om straffregister. Utskottet föreslår i anledning härav en ändring i 8 § 1 mom. nämnda lag.

I 19 kap. 3 § nya rättegångsbalken, som innehåller bestämmelser om forum vid åtal mot flera gärningsmän för samma brott eller vid åtal för delaktighet i brott, föreslås i propositionen ändringar i anslutning till det förslag angående ändring i strafflagen som den 10 maj 1946 remitterats till lagrådet och som är avsett att träda i kraft den 1 januari 1949. Förslaget till lag om ändring i strafflagen bygger i fråga om fleras medverkan till brott på den tanken, att varje medverkande skall vara ansvarig för vad han själv gjort, oberoende av vad andra medverkande förbrutit. Med denna ståndpunkt

blir en medverkande icke ansvarig för delaktighet i annans brott utan för sin egen brottsliga gärning. I lagförslaget användes därför överhuvud icke beteckningen delaktighet. Med hänvisning härtill föreslås i nu förevarande proposition formella jämkningar i 19 kap. 3 § nya rättegångsbalken. Enligt utskottets mening bör med prövning av denna lagändring anstå till dess riksdagen tagit ställning till strafflagsförslaget. Ett ytterligare skäl härtill är att, om strafflagsförslaget genomföres, detta kan komma att medföra behov av ändring även på andra punkter i nya RB.

Det i propositionen upptagna stadgandet i andra stycket av nämnda paragraf är icke föränlett av förslaget till ändring i strafflagen. Stadgandet avser att — med avvikelse från huvudregeln att åtal skall ske vid domstol i gärningsorten — öppna möjlighet att vid samma domstol handlägga mål mot olika gärningsmän för brott, som begåtts på skilda ställen men som dock äga samband, t. ex. stöld och häleri. Goda skäl tala för detta förslag, som innebär ett lagfästade av gällande praxis. Emellertid torde förslaget föranleda ändring jämväl i 31 kap. 6 § och utskottet är icke berett att nu framlägga förslag därtill. Utskottet föreslår därför att också denna ändring i 19 kap. 3 § får anstå till dess frågan om ny avfattning av paragrafen i övrigt åter kommer under riksdagens bedömande.

I propositionen framlägges även förslag till ändring i lagen den 21 juni 1946 (nr 326) om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten. I lagen stadgas för närvarande, att den icke äger tillämpning i fråga om domstolar och andra myndigheter, vilka avses i lagen den 22 juni 1944 om rätt att i mål och ärenden som tillhöra domstols handläggning insända handlingar med posten m. m. 1944 års lag, vars tillämpningsområde omfattar domstolar, domare, överexekutorer och nedre justitierevisionen jämte — i visst fall — militära befälhavare, upphör att gälla vid nya rättegångsbalkens ikraftträdande. Därefter kommer rätten att till domstolar, domare och nedre justitierevisionen insända handlingar med posten att i huvudsak grundas å 33 kap. 3 § nya rättegångsbalken samt stadganden i vattenlagen, konkurslagen m. fl. lagar som hänvisa till detta lagrum. Under åberopande av att rörande överexekutorer dylik laggrund saknas, föreslås i propositionen, att 1946 års lag jämkas på sådant sätt, att överexekutorerna komma att omfattas av bestämmelserna i lagen. Förslaget föranleder icke någon annan erinran från utskottets sida än att 1946 års lag synes böra tillämpas även i fråga om militära befälhavare vid klagan över beslut i disciplinmål, vilket den i propositionen föreslagna lydelsen av 3 § i 1946 års lag också medger.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken den 18 juli 1942 (nr 740) — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1) Lag

om ändring i rättegångsbalken den 18 juli 1942 (nr 740).

Härigenom förordnas, att 2 kap. 3 §, 4 kap. 2 och 6 §§, 7 kap. 1—6 och 8 §§, 19 kap. 3 §, 33 kap. 3 och 26 §§, 49 kap. 4 §, 51 kap. 5 §, 54 kap. 9 och 17 §§ samt 55 kap. 5 § rättegångsbalken den 18 juli 1942 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives ävensom att i 4 kap. 13 §, 10 kap. 1 §, 11 kap. 2 §, 12 kap. 11 § samt 33 kap. 9 och 18 §§ samma balk orden »kommun, vägdistrikt eller annan sådan menighet» skola utbytas mot »kommun eller annan sådan menighet».	Härigenom förordnas, att 2 kap. 3 §, 4 kap. 2 och 6 §§, 7 kap. 1—8 §§, 33 kap. 3 och 26 §§, 49 kap. 4 §, 51 kap. 5 §, 54 kap. 9 och 17 §§ samt 55 kap. 5 § rättegångsbalken den 18 juli 1942 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives ävensom att i 4 kap. 13 §, 10 kap. 1 §, 11 kap. 2 §, 12 kap. 11 § samt 33 kap. 9 och 18 §§ samma balk orden »kommun, vägdistrikt eller annan sådan menighet» skola utbytas mot »kommun eller annan sådan menighet».
----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

2 KAP.

3 §.

I hovrätt skola finnas president, en eller flera lagmän samt hovrättsråd och assessorer. De skola vara lagfarna.

Hovrätt skall vara delad i två eller flera avdelningar. Avdelning skall bestå av presidenten eller en lagman såsom ordförande, minst två hovrättsråd, av dem en vice ordförande, samt en eller flera assessorer.

Vid hovrätt — — — — — bestämda tider.

4 KAP.

2 §.

President och lagman i hovrätt, hovrättsråd, häradshövding, borgmästare och rådman utnämnas av Konungen. Revisionssekreterare utnämnes eller förordnas av Konungen.

Om val — — — — — särskilt stadgat.

6 §.

Valbar till nämndeman är man eller kvinna, som inom valkretsen äger rösträtt å kommunalstämma eller vid val av stadsfullmäktige och där har sitt hemvist samt fyllt tjugufem år, dock ej den som är i konkurstillstånd eller av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning. Lagfaren domare, befattningshavare vid domstol, åklagare, polisman eller advokat eller den som eljest har till yrke att föra andras talan inför rätta må ej vara nämndeman.

Ej må — — — — — sex år.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

7 KAP.

1 §.

Allmänna åklagare äro:

1. riksåklagaren;
2. *landsfogdar*; samt
3. distriktsåklagare.

Hos allmän — — — — — biträdande åklagare.

Instruktioner för — — — — — av Konungen.

Allmänna åklagare äro:

1. riksåklagaren;
2. *statsåklagare*; samt
3. distriktsåklagare.

2 §.

Riksåklagaren är under Konungen högste åklagare och har i denna egenskap ansvaret för och ledningen av åklagarväsendet i riket.

Under riksåklagaren hava *landsfogdarna*, envar inom sitt verksamhetsområde, ansvaret för och ledningen av åklagarväsendet.

Under riksåklagaren hava *statsåklagarna*, envar inom sitt verksamhetsområde, ansvaret för och ledningen av åklagarväsendet.

3 §.

Riksåklagare och *landsfogdar* utnämnas av Konungen. Om tillsättning av andra åklagare meddelas föreskrifter i de för dem gällande instruktionerna.

Riksåklagare och *statsåklagare* utnämnas av Konungen. Om tillsättning av andra åklagare meddelas föreskrifter i de för dem gällande instruktionerna.

4 §.

Allmän åklagare vare vid underrätt *landsfogde* eller distriktsåklagare;

vid hovrätt riksåklagaren i mål, som enligt 2 kap. 2 § första stycket upptages omedelbart av hovrätten, och i annat mål *landsfogde* eller distriktsåklagare; samt

vid högsta domstolen riksåklagaren.

Har talan till högsta domstolen fullföljts allenast av enskild part, må åklagartalan där, efter riksåklagarens förordnande, föras av lägre åklagare.

Närmare bestämmelser — — — gällande instruktionerna.

Allmän åklagare vare vid underrätt *statsåklagare* eller distriktsåklagare;

vid hovrätt riksåklagaren i mål, som enligt 2 kap. 2 § första stycket upptages omedelbart av hovrätten, och i annat mål *statsåklagare* eller distriktsåklagare; samt

vid högsta domstolen riksåklagaren.

5 §.

Riksåklagaren så ock *landsfogde* må övertaga uppgift, som tillkommer lägre åklagare. Riksåklagaren äge även förordna extra åklagare att föra talan

Riksåklagaren så ock *statsåklagare* må övertaga uppgift, som tillkommer lägre åklagare. Riksåklagaren äge även förordna extra åklagare att föra talan

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vid underrätt eller hovrätt eller, då vid underrätt eller hovrätt eller, då talan fullföljts allenast av enskild talan fullföljts allenast av enskild part, vid högsta domstolen. part, vid högsta domstolen.

Biträdande åklagare må i den omfattning, som bestämmes i instruktion, utföra uppgift, som tillkommer åklagare, hos vilken han är anställd. Väckande eller fullföljande av åtal i högsta domstolen må dock ej beslutas av annan än riksåklagaren.

6 §.

Föreligger för — — — — — hans tjänst.

Ehuru åklagare — — — — — kan uppskjutas.

Fråga om jäv mot åklagare prövas av hans närmaste förman; jäv mot riksåklagaren prövas av honom.

7 §.¹

Vad i detta kapitel är stadgat om Statsåklagare äro landsfogdarna landsfogde skall i fråga om Stock- samt förste stadsfiskalen i Stockholm. holm avse förste stadsfiskalen.

8 §.

Om särskilda — — — — — är stadgat.

Ej må annan särskild åklagare än justitiekanslern eller riksdagens justitieombudsman eller militieombudsman besluta, att åtal skall väckas eller fullföljas i högsta domstolen.

19 KAP.

3 §.²

Åtal mot flera för medverkan till brott må, om det sker samtidigt, väckas vid den rätt, där någon av dem har att svara. Väckas åtalen å olika tider, må vid den rätt, som upptagit åtal mot någon av dem, åtal väckas även mot den eller de övriga.

Åtal mot flera gärningsmän för samma brott må, om det sker samtidigt, väckas vid den rätt, där någon av dem har att svara. Väckas åtalen å olika tider, må vid den rätt, som upptagit åtal mot någon av gärningsmännen, åtal väckas även mot den eller de övriga.

Åtal för delaktighet i brott må väckas vid den rätt, som upptagit åtal mot gärningsmannen.

Vad nu sagts skall ock gälla angående åtal i andra fall mot flera för

¹ I propositionen föreslås icke någon ändring av denna paragraf, vilken i vänstra spalten återgives i antagen lydelse.

² Utskottet föreslår icke någon ändring av denna paragraf, vilken i högra spalten återgives i antagen lydelse.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

*brott, som äga samband med varandra, om rätten med hänsyn till utredningen samt kostnader och andra omständigheter finner lämpligt, att åta-
len upptagas av samma domstol.*

33 KAP.

3 §.

Inlaga eller annan handling må till rätten inlämnas genom bud eller insändas med posten i betalt brev. Handling, som sålunda inkommer, skall anses ingiven av den som undertecknat handlingen. Handlingen skall anses inkommen, då handlingen eller avi om försändelse, i vilken handlingen finnes innesluten, avlämnats till rätten eller dess kansli.

26 §.

Part vare ej skyldig att utgiva kostnad för delgivning genom rättens försorg, om ej annat är stadgat.

49 KAP.

4 §.

Talan mot — — — — — om rätten

1. avvisat ombud — — — — — eller försvarare;
2. ogillat tredje — — — — — i rättegången;
3. förelagt part — — — — — eller besiktning;
4. utlåtits sig — — — — — vållad kostnad;
5. utlåtits sig — — — — — eller intervenient;
6. utlåtits sig — — — — — 25—28 kap.; eller
7. avslagit begäran om fri rättegång eller om ersättning eller förskott till part, som åtnjuter sådan förmån, eller förordnat, att förmån av fri rättegång skall upphöra, eller avslagit begäran om biträde eller försvarare eller till sådant uppdrag förordnat annan, än part föreslagit.

Särskild talan — — — — — rätteligen gjorts.

51 KAP.

5 §.

Avvisas ej — — — — — samt akten.

Är den tilltalade häktad eller framställes i vadeinlagan yrkande, som påkallar omedelbar prövning, såsom begäran om den tilltalades häktande eller om åtgärd, som avses i 25—28 kap., eller om hävande av sådan åtgärd, skall insändandet ske genast; till dess den i 2 § angivna tiden utgått, skall dock avskrift av vadeinlagan vara att tillgå vid underrätten.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

54 KAP.

9 §.

Talan mot — — — — — tillstånd därtill.

Vad nu sagts gälle ej talan, som i mål om allmänt åtal föres av riksåklagaren eller av justitiekanslern eller riksdagens justitieombudsman eller militieombudsman.

17 §.

Den som — — — — — nu sagts.

Från nedsättnings skyldighet vare kronan fri så ock i brottmål åklagare samt tilltalad, som i målet hålles häktad. Annan tilltalad, som för talan i fråga om honom ådömt ansvar, vare fri från nedsättande av fullföljdsavgift. Nedsättning till säkerhet för kostnadsersättning erfordras icke, då enskild motpart ej finnes.

55 KAP.

5 §.

Åvvisas ej — — — — — i målet.

Är i brottmål den tilltalade häktad eller framställes i revisionsinlagan yrkande, som påkallar omedelbar prövning, såsom i tvistemål begäran om kvarstad eller skingringsförbud eller om hävande av sådan åtgärd eller av förordnande, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, eller i brottmål begäran om den tilltalades häktande eller om åtgärd, som avses i 25—28 kap., eller om hävande av sådan åtgärd, skall insändandet ske genast.

2) L a g

**angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 20 december 1946 (nr 804)
om införande av nya rättegångsbalken.**

Härigenom förordnas, att 19 § lagen den 20 december 1946 om införande av nya rättegångsbalken skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

19 §.

Har någon genom dom, som må verkställas, ehuru den icke äger laga kraft, dömts till straff eller annan påföljd för brott och är han för sådan verkställighet intagen i fångvårdsanstalt eller allmän uppfostringsanstalt eller i avbidan på verkställighet tagen i förvar, skall han vid fullföljd av talan i målet anses som häktad för brottet. Vad nu sagts gälle ock, om någon, som

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

på grund av sin sinnesbeskaffenhet förklarats fri från ansvar, är intagen å sinnessjukhus eller å sinnessjukavdelning vid fångvården.

Vad i — — — — — av statsverket.

3) L a g

angående ändring i 14 kap. 26 § strafflagen och 6 § lagen den 18 juni 1937 (nr 461) om förvaring och internering i säkerhetsanstalt.

Härigenom förordnas *dels* att i 14 kap. 26 § strafflagen¹ orden »justitiekanslerns prövning» skola ersättas med »riksåklagarens prövning» och *dels* att i 6 § andra stycket lagen den 18 juni 1937 om förvaring och internering i säkerhetsanstalt ordet »justitiekanslern» skall ersättas med »riksåklagaren».

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948.

4) L a g

angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 21 juni 1946 (nr 326) om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m.

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 21 juni 1946 om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m. skall erhålla följande ändrade lydelse.

3 §.

Denna lag äger ej tillämpning beträffande riksdagen eller allmänna kyrkomötet, deras avdelningar, utskott, nämnder, deputerade, revisorer, ombudsmän och verk eller beträffande klagan över val till riksdagen, ej heller i fall då vad i 33 kap. 3 § rättegångsbalken är stadgat om inlaga i rättegång skall gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948.

B) att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister — måtte för sin del antaga följande

¹ Senaste lydelse, se SFS 1946: 211.

F ö r s l a g

till

L a g

**angående ändrad lydelse av 8 § 1 mom. lagen den 17 oktober 1900
(nr 82 s. 1) om straffregister.**

Härigenom förordnas, att 8 § 1 mom. lagen den 17 oktober 1900 om straffregister¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

8 §.

1 mom. Fullständigt utdrag av registret skall meddelas, då framställning därom göres av domstol, Konungens befallningshavande eller allmän åklagare eller av annan myndighet, vilken enligt lag äger förordna om häktning, eller av interneringsnämnden eller statens kriminaltekniska anstalt, eller då sådan framställning göres av riksdagens justitieombudsman eller dess militieombudsman. Till annan myndighet än nu är sagt, så ock till enskild vars rätt må vara beroende på annan upplysning ur registret än som framgår av i 2 mom. omförmäلت registerutdrag, skall fullständigt registerutdrag lämnas, där Konungen för särskilt fall därtill givit tillstånd.

1 mom. Fullständigt utdrag av registret skall meddelas, då framställning därom göres av domstol, Konungens befallningshavande eller allmän åklagare eller av annan myndighet, vilken enligt lag äger förordna om häktning, eller av interneringsnämnden eller statens kriminaltekniska anstalt, eller då sådan framställning göres av *justitiekanslern*, riksdagens justitieombudsman eller dess militieombudsman. Till annan myndighet än nu är sagt, så ock till enskild vars rätt må vara beroende på annan upplysning ur registret än som framgår av i 2 mom. omförmäلت registerutdrag, skall fullständigt registerutdrag lämnas, där Konungen för särskilt fall därtill givit tillstånd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948.

Stockholm den 28 juni 1947.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1942: 380.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Schlyter, Westman, Ahlkvist, Ekströmer, Lindblom, Olofsson och Löthner samt fru Sjöström-Bengtsson;

från andra kammaren: herrar Rylander, Olsson i Mellerud och Berg, fru Gustafson, herrar Gustafsson i Lekåsa och Sveningsson, fröken Öberg samt herr Jonsson i Skutskär.
